



ב"ה

פרשת בראשית

יגדיל תורה ויאדיר

הפטרת בראשית

לימוד התורה מבטל את האיסור של השגת גבול

אחד מהענינים החמורים בתורה הוא – הסגת גבול, שעל זה נאמרו שתי לשונות: "אשר גבלו ראשונים"¹, וכן "גבול עולם"².

...אמנם, ישנו ענין יוצא מן הכלל שבו לא שייך הענין דהסגת גבול:

איתא בגמרא במסכת בבא בתרא³ (וכן נפסק הלכה למעשה⁴) ש"במקרי דרדקי לא מצי מעכב" (לבר מבואה מללמד גם הוא התינוקות שמתוך כך יזהרו באומנותן), דאף על פי שכאשר מדובר אודות ענין של מסחר אסור הדבר משום הסגת גבול, מכל מקום, כאשר מדובר אודות לימוד התורה הרי זה מותר, ואדרבה: "קנאת סופרים תרבה חכמה", היינו, שעל ידי זה ניתוסף חכמת התורה בעולם.

ומכאן רואים עד כמה נוגע לימוד תינוקות של בית רבן – שענין זה מבטל את האיסור דהסגת גבול!

¹פ' שופטים יט, יד.

²משלי כב, כח. כג, יו"ד. כא, סע"ב (ובפרש"י).

³כא, סע"ב (ובפרש"י).

⁴רמב"ם הל' ת"ת ספ"ב. הל' שכנים פ"ו הי"ב. טושו"ע יו"ד סרמ"ה סכ"ב. חו"מ סק"ט ס"ג.

והנה, כאשר הרמב"ם מביא דין הנזכר לעיל, ומבאר את הטעם מדוע אין בזה ענין של הסגת גבול, ואדרבה, זהו ענין של מצוה – כותב⁵: "שנאמר⁶ ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר" (אף על פי שבגמרא לא הובא פסוק זה)⁷.

ואילו בגמרא מצינו פסוק זה בקצה השני לגמרי⁸: ובהקדמה – שענינה של תורה בכללותה הוא לשון הוראה, כדאיתא בזהר⁹ בפירוש "תורה", שזהו ענין "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"¹⁰. ולכאורה, על פי זה צריך להיות כל ענין של תורה קשור עם ענין של מעשה, היינו, שיהיה חילוק למעשה – "מאי בינייהו" – בין אופן לימוד זה למשנהו.

ואף על פי כן מצינו אופן בלימוד התורה שלא נוגע למעשה בפועל – כדאיתא בגמרא במסכת חולין¹¹ בנוגע לדגים שנאמרו בהם שני סימנים, סנפיר וקשקשת, דכיון ש"כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר כו", אם כן, "ליכתוב רחמנא קשקשת ולא ליכתוב סנפיר", ומשני, "יגדיל תורה ויאדיר".

כלומר: בכלל יש בתורה ההקדמה ללימוד התורה, שבכללותה הוא ענין לימוד האל"ף-בי"ת, לימוד "עבְרִי", וכל שאר ההכנות. ולאחרי זה ישנו עיקר התורה – "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה", ללמוד על מנת ללמד לשמור לעשות ולקיים;

אמנם, ישנו גם ענין בתורה שאין בו נפקא מינא בנוגע למעשה לפועל, אלא שעל ידו ניתוסף בתורה ענין של הגדלה והאדרה: "יגדיל" – הוספה בכמות, "ויאדיר" – הוספה באיכות.

וענין זה הוא העילוי היותר גדול בתורה – כפי שהתורה קדמה לעולם, שאין לה שייכות כלל לעולם, שלכן היא למעלה אפילו מהענין של מצוות מעשיות – תורה כשלעצמה, באופן של הגדלה והאדרה.

ועל זה אומר הרמב"ם, שהעילוי ד"יגדיל תורה ויאדיר" הוא לא רק כפי שהתורה היא בעומק רום, למעלה מעולמות לגמרי, אלא עילוי זה עצמו ישנו גם בעומק תחת – בהלימוד עם תינוקות של בית רבן!

⁵הל' ת"ת שם.

⁶מכות יו"ד, א.

⁷ראה לקו"ש ח"ו ע' 299 ואילך. וש"נ.

⁸ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 306 ואילך. מכתב ח' טבת; כ"ב טבת שנה זו (אגרות- קודש ח"י ע' רח; ריש ע' רנד).

⁹ראה זח"ג נג, ב.

¹⁰קידושין מ, ב. וש"נ.

¹¹סו, ב.

והענין בזה: בנוגע להתחלת הלימוד עם תינוקות של בית רבן אל"ף בי"ת, התחלת הנהגת היהדות – איתא בספרי¹² "כשהתינוק מתחיל לדבר אביו . . מלמדו תורה" ומבואר בגמרא¹³ "תורה מאי היא . . תורה¹⁴ צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב":

בלימוד זה אינו מחדש לו כלל ענינים למעשה, אלא רק אומר לו שידע שהתורה ניתנת לו **ישירות ממשה רבינו**, ובאופן של **ירושה**, והרי כדי לקבל ירושה צריכה להיות רק **מציאותו** של היורש. בענין זה לא נוגע חכמתו וכשרונותיו, ואפילו לא נוגע אם הוא שלם או בעל-מום רחמנא ליצלן; כיון שהוא רק נולד וחי, יורש הוא את כל הענינים שבאים בירושה.

ענין זה לא מצינו בשאר הקנינים, לא במכירה, ואפילו לא במתנה, שהרי גם במתנה אמרו חכמינו ז"ל¹⁵ "אי לאו דעביד ליה נייחא לנפשיה לא הוה יהיב ליה מתנתא", והיינו, שמקבל המתנה צריך להיות בגדר ד"עביד ליה נייחא לנפשיה"; מה שאין כן בירושה – מקבל הוא "הון עתק שלא עמל בו" (כלשון אדמו"ר הזקן בתניא¹⁶) מבלי הבט לגמרי מי הוא המקבל, אם הוא רק קשור עם עצם המוריש.

ובאופן כזה היא ה"תורה (ש)צוה לנו משה" – שניתנת בירושה ("מורשה") לכל אחד ואחת מ"קהלת יעקב".

וענין זה מתחילים להשריש אצל התינוק משעה שמתחיל לדבר – מהרגע שנכנס לכלל מין המדבר (שזוהי מעלת האדם לגבי בעל-חי).

...ולכן יכולים לפעול את הענין ד"יגדיל תורה ויאדיר" – לא רק על ידי לימודים נעלים ביותר, אלא גם על ידי העבודה דלימוד עם תינוקות של בית רבן.

ודוקא על ידי זה נעשה קיום העולם – כדאיתא בגמרא¹⁷ "אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן, אמר ליה רב פפא לאביי דידי ודידך מאי, אמר ליה אינו דומה הבל שיש בו חטא להבל שאין בו חטא",

¹²עקב יא, יט.

¹³סוכה מב, א.

¹⁴ברכה לג, ד.

¹⁵ראה מגילה כו, ב. גישין נ, ב. ב"מ טז, א. ב"ב קנו, א.

¹⁶פל"ג (מב, רע"ב).

¹⁷שבת קיט, ב.

היינו, שדוקא בשביל הבל תינוקות של בית רבן שאין בו חטא מתקיים העולם, כל העולמות כולם, מעומק תחת עד עומק רום.

וענין זה מהוה הוראה בפרט וביחוד עתה: אין להתיירא מכך שלפתע דורשים ממנו לעסוק בלימוד ענינים פשוטים, אשר ביחס אליו הרי זה בגדר של אל"ף בי"ת או אפילו למטה מזה, בה בשעה שהענין שנוגע לו הוא להתעלות ולשגשג בלימוד התורה – כי, הענין ד"יגדיל תורה ויאדיר" יכול להיות בהלימודים הנעלים ביותר, וכמו כן יכול להיות הענין ד"יגדיל תורה ויאדיר" אפילו בענין הקשור עם תינוקות של בית רבן, ולא עוד אלא שבשניהם ישנו הענין ד"יגדיל תורה ויאדיר" **באותו אופן**.

...אלא שענין זה תלוי בצורך השעה ובהזמן שבו העמידה אותו ההשגחה פרטית, ובהתאם לכך ניתנו לו כל האפשרויות שלפי המעמד ומצב יוכל להגיע להעילוי ד"יגדיל תורה ויאדיר".

והיינו, שגם כאשר אין לו מסביבו "גדולי תורה", וגם הוא בעצמו אינו עדיין "גדול בתורה" – מניחים אותו להגיע להגילוי ד"יגדיל תורה ויאדיר", אם רק יעשה את הענין שצריך לעשותו בשלימות.

ועל דרך מה שכתוב בתורה אור¹⁸ ש"מי שדי לו בפרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית . . . כיון שאי אפשר לו ועוסק כל מה שאפשר לו, ישלים לו הקב"ה (לעתיד לבוא) . . . מה שצריך לו".

קטע משיחת יום ד' פ' בשלה, יו"ד שבט, רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשט"ו ח"א ע' 239.

¹⁸מג"א צח, ג.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולעיני הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה